

DE OMGEVINGSJURIST

MAAKT UW BESTEMMINGSPLAN MILIEU-PROOF

**onderbouwing spuitzone
bestemmingsplan “Van Heemstraweg 2a”**

DE OMGEVINGSJURIST

Flight Forum 40 (Ground floor)
5657 DB Eindhoven

T: 040 – 288 7775

www.omgevingsjurist.nl
info@omgevingsjurist.nl

Wie is mr. Marian Harberink?

mr. Marian Harberink is gespecialiseerd in de doorwerking van milieu in het bestemmingsplan. Eén van haar specialisaties is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op open teelten en de hierbij behorende zonering. Ze adviseert met name gemeenten, adviesbureaus, projectontwikkelaars en boomkwekers over dit onderwerp.

Naast veel praktijkervaring heeft ze hierover gepubliceerd in de juridische vakbladen Milieu & Recht (*'Intensief gewasbeschermingsmiddelengebruik bij open teelten'*, *M en R 2011/38*) en Bulletin RO totaal (*'Spuitzones van boomgaarden en een goede ruimtelijke ordening'* *BROT 2010, nr. 6*) en het vaktijdschrift De Boomkwekerij (*'Let op de spuitzone rond boomkwekerijpercelen'*, 27 mei 2011).

Ze heeft onder meer onderbouwingen gemaakt voor de gemeenten Overbetuwe, Houten, Utrecht, Veldhoven, Wijk bij Duurstede, Tilburg, Rheden, Uden en voor makelaars, projectontwikkelaars, kwekerijen en particulieren.

© 2015 De Omgevingsjurist®

Let op! Plagiaat is niet toegestaan. Aanhalen van tekst met een verwijzing naar de bron is wel geoorloofd.

Op dit advies berusten auteursrechten. De tekst van dit advies mag uitsluitend gebruikt worden ten behoeve van deze opdracht. Niets uit dit advies mag worden gekopieerd of worden gewijzigd, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch hetzij mechanisch zonder voorafgaande toestemming van De Omgevingsjurist®.

Gemeente Beuningen
t.a.v. het college van B&W
Postbus 14
6640 AA BEUNINGEN

ADVIES SPUITZONE

14 april 2015

Geacht College,

1. Aanleiding

Op basis van de gegevens die ik heb ontvangen van de heer J.A.W.M. Verweij, wonende aan de Dahliavallei 88 (5237 LR) te s'-Hertogenbosch, bent u in beginsel bereid om medewerking te verlenen om in juridisch-planologisch opzicht twee burgerwoningen toe te staan op de percelen aan de Van Heemstraweg 2a (kadastraal bekend als: gemeente Ewijk, sectie E, nrs. 1985, 1987 en 1694) in Ewijk. Het is de bedoeling om de bestemming van de bestaande agrarische bedrijfswoning met bijbehorend erf en tuin te wijzigen naar de bestemming 'Wonen' en een nieuwe woning op het naastgelegen perceel te realiseren.

Formeel moet u nog instemmen met dit voornemen via een zogeheten principebesluit. U heeft hierbij als voorwaarde gesteld dat eerst aangetoond dient te worden dat er ter plaatse van de woning aan de Van Heemstraweg 2a en de nieuwe woning op perceel no. 1694 sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat in verband met het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op de nabij gelegen agrarische gronden met fruitteelt.

Om planologisch-juridisch te kunnen meewerken aan voornoemd plan, is het nodig dat met de ruimtelijke besluiten - principebesluit en besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan - wordt aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wro. Voor de gronden van de fruitteler geldt het bestemmingsplan "Buitengebied" met de bestemming 'Agrarisch met waarden'. Ingevolge deze bestemming is fruitteelt toegestaan. Vanwege deze mogelijkheid in het bestemmingsplan kunnen spuitzones van fruitboomgaarden in juridische zin een rol spelen. In het onderstaande wordt gemotiveerd aangegeven welke oplossing hier voorhanden is.

2.1 Spuitzones en gevoelige functies

Er gelden in Nederland geen wettelijke bepalingen over minimaal aan te houden afstanden tussen gronden waarop gewassen in de open lucht worden geteeld en nabij gelegen, voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige objecten, zoals woningen¹. Vanwege mogelijk vrijkomende drift (verwaaiing van spuitvloeistof) bij het bespuiten van fruitbomen wordt in de bestemmingsplanpraktijk een vuistregel gehanteerd om een afstand van 50 meter aan te

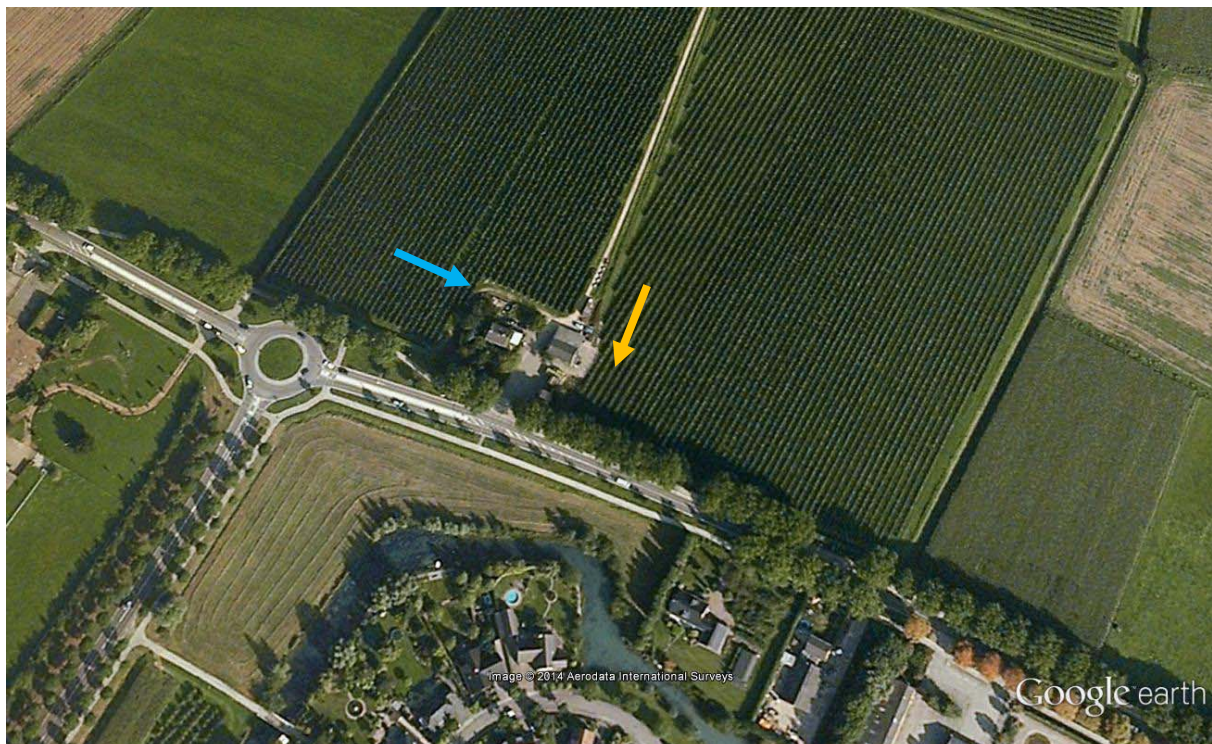
¹ ABRS 22 juli 2009, nr. 200806481/1/R2.

houden tussen een fruitboomgaard en een gevoelige bestemming. Dit is een in de praktijk gegroeide vuistregel.

Gevoelige functies zijn plaatsen waar regelmatig en voor een groot gedeelte van de dag, mensen verblijven of samenkomen. Woningen met bijbehorende tuinen worden als zodanig aangemerkt. Bij de afstand van 50 meter wordt ervan uitgegaan dat enerzijds de bedrijfsvoering van de fruitteeler niet wordt belemmerd en anderzijds dat er geen nadelige effecten optreden voor de gezondheid van omwonenden. De 50 meter afstand is echter een indicatieve afstand en hangt onder meer af van het soort teelt ter plaatse en de plaatselijke omstandigheden. Drift in bijvoorbeeld de fruitteelt is door de aard van de bespuiting, met name op- en zijwaarts gericht spuiten, hoger dan bij neerwaartse bespuitingen zoals in de bomenteelt. Voor het betrokken bestuursorgaan bestaat zowel bij toepassing als afwijking van deze afstand een onderzoeksplicht². Een kortere afstand is derhalve mogelijk, mits voorzien van een deugdelijke motivering³.

2.2 Beschrijving omgeving

De beoogde woningbouwlocatie en de bestaande bedrijfswoning met bijbehorend erf en tuin liggen aan de Van Heemstraweg 2a in Ewijk. De locatie betreft een voormalig fruitteeltbedrijf van de familie Verweij. De bedrijfsactiviteiten zijn in 2001 gestaakt en de bijbehorende gronden met fruitteelt zijn verkocht aan een andere fruitteeler. Om deze locatie liggen gronden met fruitteelt. Deze percelen behoorden voorheen tot het fruitbedrijf. De beoogde locatie voor de nieuwe woning ligt ten oosten van de bestaande bedrijfswoning. De Van Heemstraweg is een lang bebouwingslint dat loopt van Nijmegen naar Druten. De omgeving kan in hoofdzaak worden gekenmerkt als een landelijke omgeving met een dorps karakter.

Afbeelding 1: luchtfoto omgeving van bestaande bedrijfswoning met voormalige fruitschuur (blauwe pijl) en beoogde locatie nieuwe woning (oranje pijl)

² Artikel 3:2 juncto artikel 3:4 Awb en artikel 3.1.6 Bro en ABRS 31 augustus 2011, no. 200909137/1/R3, ABRS 18 mei 2011, no. 201001510/1/R1.

³ ABRS 25 april 2012, no. 201108990/1/R3, r.o.2.7.1

De percelen met agrarische percelen met fruitbomen staan kadastraal bekend als: gemeente Ewijk, sectie E, nrs. 1988 en 1986. De locatie van de bestaande bedrijfswoning staat kadastraal bekend als: gemeente Ewijk, sectie E, nrs. 1985 en 1987. De beoogde locatie voor de nieuwe woning staat kadastraal bekend als: gemeente Ewijk, sectie E, nr. 1694.

afbeelding 2: foto bestaande bedrijfswoning met tuin

afbeelding 3: foto voormalige fruitschuur met daarachter bedrijfswoning

afbeelding 4: foto met uitzicht op tuin van bedrijfswoning en groene haag als afscheiding tussen percelen Verweij en agrarische percelen

afbeelding 5: foto met uitzicht op agrarische percelen liggend achter groene haag bedrijfswooning

Afbeelding 6: foto perceel beoogde locatie nieuwe woning (perceelnr. 1694) gezien vanaf achterzijde

Afbeelding 7: foto achterzijde perceelnr. 1694 en zicht op fruitbomen op perceelnr. 1986

3.1 Onderzoek omvang spuitzone

Zoals hiervoor is aangegeven is de in de praktijk gegroeide vuistregel van 50 meter indicatief. Dat betekent dat er onder omstandigheden gemotiveerd van kan worden afgeweken. Omdat elk geval anders is, dient dit per dossier te worden onderzocht en afgewogen. Dat is maatwerk. Uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State en onderzoek komen de volgende aandachtspunten naar voren:

1. wat wordt planologisch mogelijk gemaakt;
2. welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt;
3. wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen;
4. overheersende windrichting.

Aan de hand van bovengenoemde stappen wordt onderbouwd waarom in dit dossier een kleinere spuitzone kan worden aangehouden dan 50 meter.

Stap 1 Wat wordt planologisch mogelijk gemaakt

Bestemmingen beoogde woningbouwlocatie, bestaande bedrijfswoning en agrarische percelen met fruitteelt

Op de gronden van de beoogde nieuwbouwwoning en de bedrijfswoning is thans het bestemmingsplan "Buitengebied" van toepassing. Voor de percelen geldt de bestemming 'Agrarisch met waarden' en de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie-2'. Voor de voormalige agrarische bedrijfslocatie is tevens een bouwvlak opgenomen.

De gronden van beide woningen zullen in de herziening van het bestemmingsplan waarschijnlijk bestemd worden als 'Wonen'.

Op de agrarische percelen met fruitteelt is tevens het bestemmingsplan "Buitengebied" van toepassing en deze gronden hebben hierin de bestemming 'Agrarisch met waarden'. Ingevolge artikel 4.1.1 is op deze gronden de uitoefening van een agrarisch bedrijf toegestaan. Onder een 'agrarisch bedrijf' wordt verstaan: *"een bedrijf dat is gericht op het voortbrengen van producten door middel van het telen van gewassen en/of door middel van het houden van landbouwdieren; onder agrarische bedrijven worden tevens begrepen boomteeltbedrijven, sierteeltbedrijven en productiegerichte paardenhouderijen."*

Op grond van voornoemde bestemming is bestaande fruitteelt toegestaan. Voor het aanleggen van nieuwe boomgaarden is echter op grond van artikel 4.7.4 een omgevingsvergunning vereist (aanlegvergunning). Deze vergunning kan slechts verleend worden onder de in voornoemd artikel genoemde voorwaarden. In de toelichting van het bestemmingsplan is dit als volgt verwoord (p. 121):

"Bij de aanleg van nieuwe boomgaarden dient middels een omgevingsvergunningstelsel tot een afstand van 50 meter (conform de huidige gangbare normen met betrekking tot spuitvrije zones) rondom de boomgaard te worden getoetst of aanleg van de nieuwe boomgaard niet tot onevenredige afbreuk aan het woon- en leefklimaat leidt."

Bij het bepalen van de afstand tussen de beoogde woning met tuin, de voormalige bedrijfswoning met tuin en de agrarische percelen met bomenteelt, dient te worden gekeken naar wat het bestemmingsplan in juridische zin toelaat. Indien het bestemmingsvlak bomen tot aan de perceelsgrens toelaat, dan dient te worden gemeten vanaf de perceelsgrens⁴.

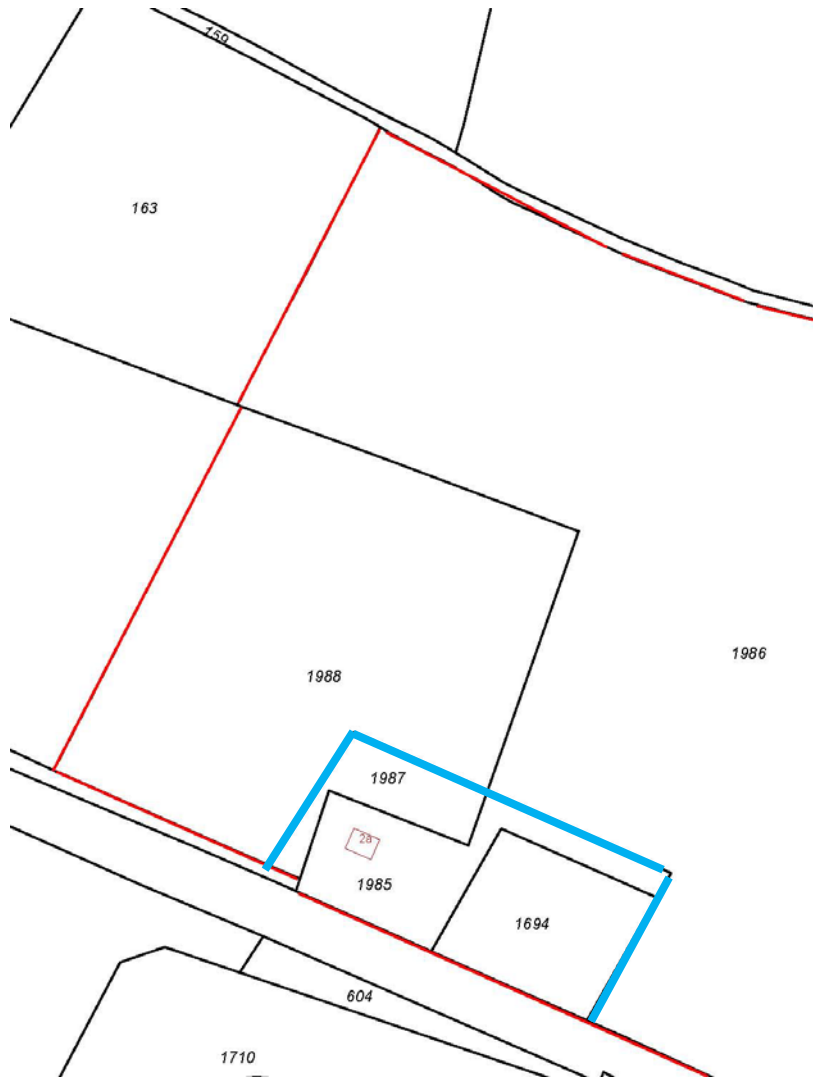
Perceel no. 1986

Dit perceel wordt geheel gebruikt voor de fruitteelt en is in eigendom van de heer J.J.A. Piels en mevr. M.H.G.T. van Wagenberg. Er is een teeltvrije zone van ongeveer 6 meter opgenomen gemeten vanaf het aangrenzende perceel no. 1987. In deze zone staan geen fruitbomen (zie afbeelding 7). Op grond van het geldende bestemmingsplan mogen de bomen echter tot aan de perceelsgrens (is in dit geval ook de grens van het bestemmingsvlak) worden gesitueerd. Bij het meten van de afstand dient derhalve te worden uitgegaan van de grens van het bestemmingsvlak 'Agrarisch met waarden' van de agrarische percelen.

Perceel no. 1988

Op dit perceel vindt direct achter perceelnummer 1987 (woonperceel) geen fruitteelt plaats (zie afbeeldingen 9 en 10), maar ligt een grasveld. Aan de linkerkant van perceel 1987 staan wel fruitbomen (zie afbeelding 11). Het perceel is in eigendom van de heer J.J.A. Piels en mevr. M.H.G.T. van Wagenberg. Voor het aanleggen van een nieuwe boomgaard voor het gedeelte waarop thans geen bomen staan, is op grond van het geldende bestemmingsplan een omgevingsvergunning voor het aanleggen vereist. Bij het meten van de afstand hoeft derhalve met het gedeelte van het perceel waarop geen boomgaard aanwezig is, formeel geen rekening te worden gehouden met een boomgaard. Dit geldt wel voor het gedeelte van het perceel (linkerkant) waarop wel fruitteelt aanwezig is.

⁴ ABRS 24 juli 2002, no. 200103400/1.

afbeelding 8: uitsnede kadastrale kaart perceelnrs. 1988, 1986 (agrarische percelen) en 1987, 1985 en 1694 (woonpercelen in blauwe omkadering)

Afbeelding 9: foto uitzicht op agrarische percelen zonder fruitteelt (gedeelte achter perceel no. 1987)

Afbeelding 10: foto met uitzicht op agrarisch perceel zonder fruitteelt (gras) gezien vanaf perceel no. 1987

Afbeelding 11: foto van fruitbomen op perceel no. 1988 (gesitueerd naast woonperceel no. 1987)

Stap 2 Welke gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt en wanneer

Voor de percelen waar thans fruitteelt aanwezig is, is tevens in planologisch-juridische zin fruitteelt toegestaan. Voor het gedeelte van het agrarische perceel waar geen fruitbomen staan (zie afbeeldingen 9 en 10) is op grond van het bestemmingsplan zonder aanlegvergunning geen nieuwe boomgaard mogelijk. Een nieuwe boomgaard is derhalve op grond van het bestemmingsplan niet rechtstreeks toegestaan. Voor de agrarische percelen is bij het onderzoek uitgegaan van gewasbeschermingsmiddelen die in de fruitteelt het meest worden gebruikt. Dat is namelijk de meest representatieve situatie. In de fruitteelt worden voornamelijk schimmelbestrijdingsmiddelen (fungiciden) en insectenbestrijdingsmiddelen (insecticiden) gebruikt. De meest gebruikte middelen zijn Captan 80WG/Malvin WG, Insegar, Teppeki, Runner en Pirimor.

Van belang is onder meer wanneer deze middelen gebruikt mogen worden: gedurende het hele jaar of gedurende een seizoen, dus zowel op volblad als op kale bomen. Het middel Captan mag gedurende het gehele jaar worden gebruikt, dus zowel op kale bomen als bomen met blad. Captan is van bovengenoemde gewasbeschermingsmiddelen het meest toxisch. Om die reden wordt in dit advies uitgegaan van het middel Captan.

Stap 3 Wat zijn de effecten van de gewasbeschermingsmiddelen voor de mens bij blootstelling en het gebruik van driftreducerende middelen

Uit onderzoeken van de Wageningen Universiteit⁵ (hierna: WUR) blijkt dat de gezondheidsrisico's van gewasbeschermingsmiddelen voor omwonenden met name liggen bij opname van stoffen door de huid (dermaal risico). In de onderzoeken is het maximaal dermale blootstellingseindpunt vastgesteld op 100%. Overschrijding van dit eindpunt

⁵ J.C. van de Zande e.a., 'Onderzoek naar driftblootstelling van recreatieterrein Rutjesland door boomgaard bespuitingen, J.C. van de Zande e.a., 'Driftblootstelling bij bespuiting van een fruitboomgaard''

betekent dat de huidblootstelling van mensen aan bepaalde gewasbeschermingsmiddelen tot schadelijke effecten kan leiden voor de gezondheid. Uit het onderzoek (tabel 10), maar ook uit andere onderzoeken van de Wageningen Universiteit naar driftblootstelling bij fruitteelt, blijkt tevens dat voor het middel Captan het dermale blootstellingseindpunt wordt overschreden bij bespuiting op bomen zonder blad en zonder driftreducerende spuitmethoden (worstcase scenario) op een afstand van 40 m tot de laatste bomenrij. Hierbij is uitgegaan van bespuiting met een standaard dwarsstroomspuit – dit is geen driftbeperkende spuitdop - op een boomhoogte van 0-3 m respectievelijk 3-6 m.

Bij het gebruik van een driftreducerende spuitmethode (dwarsstroomspuit met driftbeperkende venturi spleetdoppen) op kale bomen is het dermale blootstellingseindpunt bij een afstand van 30 meter, 86% en wordt het dermale blootstellingspunt (van 100%) derhalve niet overschreden.

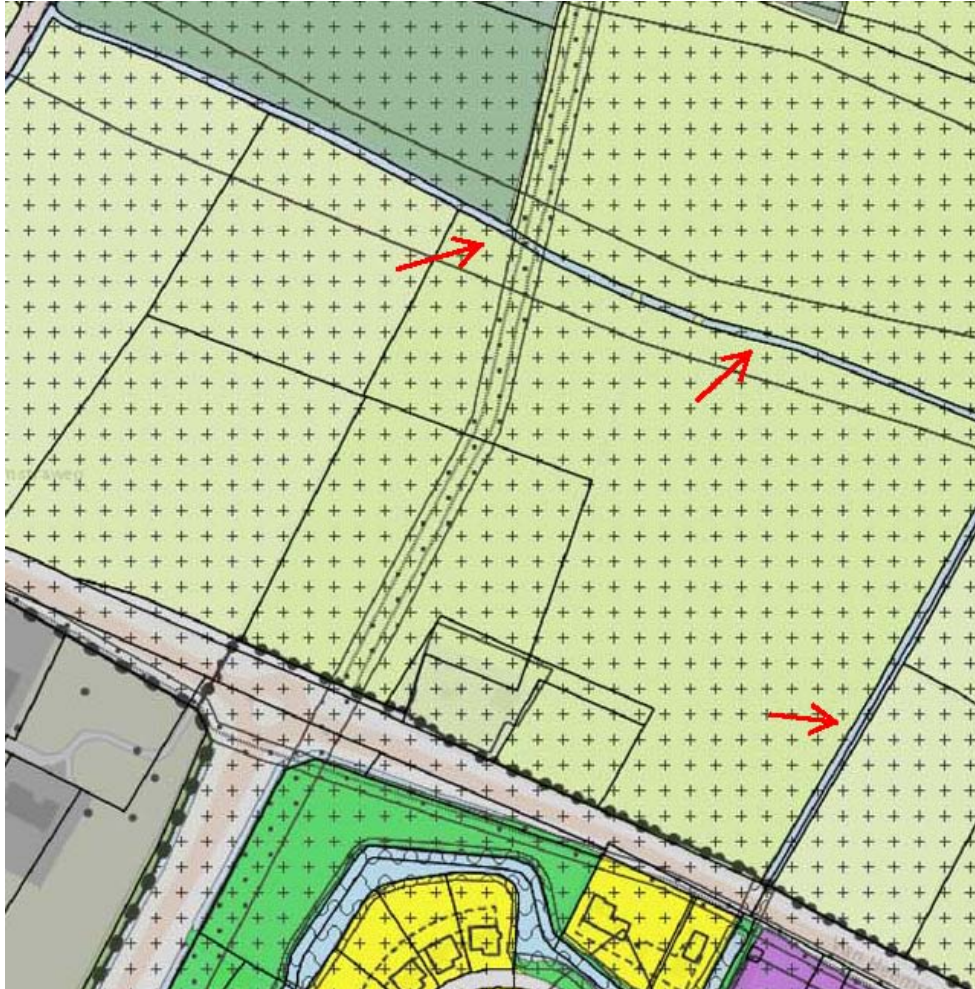
Driftreducerende spuitmethoden

Omdat er een watertoevoerende sloot ligt aan de achter- en rechterzijde van de agrarische percelen (zie afbeeldingen 12 en 13) is de fruitteler verplicht driftbeperkende spuitmethoden toe te passen. De sloot is tevens als zodanig bestemd in het bestemmingsplan (zie afbeelding 13). Daarnaast is het zo dat elke fruitteler sinds februari 2015 op grond van artikel 26 van het Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden verplicht is een gewasbeschermingsmonitor te maken. Deze monitor is gericht op de reductie van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en het gebruik van geïntegreerde gewasbescherming.

De bepalingen met betrekking tot het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de open lucht staan opgenomen in het Activiteitenbesluit en zijn bedoeld om de reductie van gewasbeschermingsmiddelen in het water verder te stimuleren. Het Waterschap is hierbij het bevoegde gezag. Het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen is bij een watertoevoerende sloot om of naastgelegen aan het perceel verplicht. Daar is in dit geval sprake van. In beginsel volstaat conform het onderzoek dan ook een afstand van 30 meter vanaf de laatste bomenrij tot aan een gevoelige functie, zoals de tuin.

Afbeelding 12: foto van watertoevoerende sloot aan achterzijde agrarische percelen

Afbeelding 13: uitsnede verbeelding geldend bestemmingsplan met bestemming 'Water' voor watertoevoerende sloot aan zij- en achterkant agrarische percelen

Dichte en groenblijvende windhaag op grens perceel met fruitbomen

Om het blootstellingsrisico bij het bespuiten van kale fruitbomen (worst case scenario) verder te beperken is volgens het onderzoek een in de winter bladhoudende vegetatie of een constructie met een vergelijkbare filterende werking een optie. Het dient dan om een haag te gaan met een in de winter bladhoudende vegetatie op de rand van het perceel van de bomen met een hoogte van tenminste 3 m. In dat geval vindt volgens het onderzoek vanaf 10 meter vanaf de laatste bomenrij geen overschrijding plaats van het dermale blootstellingseindpunt, zowel zonder het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen als met het gebruik van driftbeperkende spuitdoppen (tabel 15).

Omdat de fruitteler op grond van het geldende bestemmingsplan in principe de fruitbomen in het gehele bestemmingsvlak mag planten, behalve op het gedeelte van perceel no. 1988 waar momenteel geen fruitbomen staan, dient hierbij gemeten te worden vanaf de grens van het bestemmingsvlak 'Agrarisch met waarden'. In beginsel volstaat onder voornoemde omstandigheden een afstand van 10 meter vanaf de bestemming 'Agrarisch met waarden' tot aan een gevoelige functie, zoals een tuin (bestemming 'Wonen' of 'Tuin').

Stap 4 Overheersende windrichting

In verband met mogelijke verwaaiing van spuitvloeistof is tevens de overheersende windrichting van belang. De meest voorkomende windrichting in Nederland is de zuidwestelijke richting. Gezien de zuidelijke en zuidoostelijke ligging van het perceel van de bedrijfswoning en het beoogde perceel voor de toekomstige woning, betekent dat in dit geval dat eventuele drift niet richting de woonpercelen zal waaien.

4. Onderzoek naar een goede ruimtelijke ordening en conclusie

Zoals eerder is vermeld dient bij de vaststelling van het bestemmingsplan te worden aangetoond dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit houdt in dat de bedrijfsvoering van de fruitteler niet mag worden belemmerd door de beoogde woonlocaties en dat ter plaatse van de woonlocaties een aanvaardbaar woon- en leefklimaat aanwezig dient te zijn.

Zoals beschreven onder stap 3 blijkt dat er in het geval van een in de winter groenblijvende haag van tenminste 3 m hoogte op de grens van de toekomstige woonpercelen en de agrarische percelen, bij de toepassing van het meest toxische middel en met toepassing van de driftreducerende spuitmethoden sprake is van een goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wro. Bij voornoemde toepassing is er sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en kan de fruitteler zijn bedrijfsactiviteiten uitvoeren zonder dat hij in zijn bedrijfsvoering wordt beperkt.

5. Aanbevelingen voor het bestemmingsplan

In het kader van een goede ruimtelijke ordening dient er ter afscheiding een groene haag op de perceelsgrens te worden geplant die tevens in de winter bladhoudend is, zoals een coniferenhaag. Vertaald naar het bestemmingsplan betekent dit dat er vanaf het agrarische bestemmingsvlak van de agrarische percelen een afstand van tenminste 10 meter moet worden aangehouden tot het bestemmingsvlak 'Wonen' of 'Tuin'. De afstand dient te worden gemeten vanaf de bestemmingsgrens, omdat de bometeelt in principe in het gehele bestemmingsvlak mag plaatsvinden. In planologisch opzicht betekent dit dat er een bufferzone (groenstrook) van 10 meter moet worden aangebracht. In deze zone mogen geen gevoelige functies plaatsvinden. Geadviseerd wordt om deze zone te bestemmen als 'Groen'. De hagen dienen te worden aangegeven op de verbeelding van het bestemmingsplan.

De realisatie en de instandhouding van de groene hagen is belangrijk en kan via een voorwaardelijke verplichting in het bestemmingsplan worden afgedwongen.

Hierbij kan gedacht worden aan de volgende planregel in het bestemmingsplan:

“de realisatie van de woningen is slechts toegestaan indien een in de winter groenblijvende en bladdragende haag wordt aangebracht met een minimale hoogte van 3 m op de grens van de agrarische gronden en de gronden met de bestemming ‘Groen’”.

Op de verbeelding van het bestemmingsplan dient in dat geval ook de situering van de haag te worden ingetekend.

Tevens dient de bufferzone van 10 meter vanaf de haag te worden geborgd in het bestemmingsplan met een specifieke gebiedsaanduiding op de verbeelding. In de regels kan bijv. het volgende worden opgenomen:

“van voor gewasbeschermingsmiddelen gevoelige functies zijn ter plaatse van de aanduiding ‘specifieke vorm van groen - milieuzone’ niet toegestaan”.

mr. H.H. Harberink